

Nr 83.

Ankom till riksdagens kansli den 8 maj 1925 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att i vissa fall medgiva lindringar i villkoren för lån från fonden för torvindustriens befrämjande.

(4:e avd.)

I en till riksdagen den 20 mars 1925 avlåten, till statsutskottet för förberedande behandling hänvisad proposition, nr 177, har Kungl. Maj:t, under återopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden nämnda dag, föreslagit riksdagen bemyndiga Kungl. Maj:t att i särskilda fall, där omständigheterna prövas böra därtill föranleda, medgiva ej mindre höjning, genom upplupen räntas läggande till kapitalet, av redan beviljat lån ur fonden för torvindustriens befrämjande utöver det högsta belopp, vartill lånet enligt de av riksdagen tidigare fastställda villkoren för dylika lån må uppgå, än även att tiden för dylikt låns innehavande må utsträckas till högst tjugufyra år, dock ej utöver tiden för vederbörande torvmosses avverkning.

I fråga om de skäl, som anförts till stöd för Kungl. Maj:ts förevarande framställning, får utskottet hänvisa till det i propositionen återopade statsrådsprotokollet.

Hos Kungl. Maj:t hava åtskilliga innehavare av lån från fonden för torvindustriens befrämjande gjort framställning i syfte att vinna vissa lättnader vid fullgörandet av sina förpliktelser på grund av lånen. Ifrågasvarande låntagare hava därvid hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att de lån ur fonden, som beviljats under inflationstiden, åren 1916—1922, måtte nedskrivas till med hänsyn till penningvärdets förändring skäliga belopp, att förfallna, icke betalade räntor måtte få läggas till resten av kapitalskulden, att den amorteringsfria tiden måtte utsträckas med tre år samt att amorteringstiden därefter måtte förlängas från nu föreskrivna 10, respektive 12 år till 24 år.

Till stöd för framställningen har återopats det svåra betryck, vari såväl brännort- som torvströfabrikationen för närvarande befunne sig, samt den uppmuntran, som i olika former från statens sida under kristidens bränsleknapphet kommit nyanläggandet av brännortfabriker till del.

Departementschefen har uti ifrågavarande ärende anført, bland annat, följande:

»Vid öfvervägande av vad som i förhandenvarande läge må anses böra från statens sida åtgöras, har jag, lika med de hörda myndigheterna, funnit låntagarnas förslag, i vad detsamma avser nedskrivning av lånebeloppen, böra helt lämnas åsido. Däremot synes mig förslaget i övrigt lämpligen kunna i huvudsak följas. Jag har sålunda intet att erinra mot att, där sådant prövas nödigt, upplupna oguldna räntor må få läggas till kapitalskulden, liksom ej heller mot den ifrågasatta förlängningen av den tid, under vilken lånen må amorteringsfritt åtnjutas. Vad utsträckningen av amorteringstiden beträffar, synes mig visserligen i princip intet vara att invända mot att en dylik utsträckning medgives, men är jag av den meningen, att enligt förslaget den sammanlagda lånetiden skulle bliva väl lång. Enligt vad som ifrågasatts, skulle den amorteringsfria tiden kunna utsträckas från nu gällande tre, respektive fyra år till sex, respektive sju år och amorteringstiden från tio, respektive tolv år till tjugufyra år, d. v. s. slutbetalning av lånen skulle icke behöva äga rum förr än efter trettio, respektive trettioett år från lånens lyftande. För egen del anser jag emellertid, att längre tid för lånens fulla återbetalande än tjugufyra år från lyftningsdagen icke bör medgivas, varvid än ytterligare den av myndigheterna förordade begränsningen, att amortering ej må få pågå efter tiden för vederbörande mosses slutavverkning, synes mig böra iakttagas.

För genomförandet av de nu ifrågasatta lättnaderna för låneinnehavarna lär, på sätt såväl dessa som ämbetsverken förutsatt, riksdagens medverkan vara erforderlig. Visserligen torde gällande villkor för lån från torvlånefonden, i vad de av riksdagen fastställts, få anses innefatta befogenhet för Kungl. Maj:t såväl att öka lånebeloppen genom räntors läggande till kapitalet, blott därigenom ej överskridas de av riksdagen fastställda, förut av mig omnämnda maximibeloppen för torvlån — i allmänhet två tredjedelar, respektive hälften av kostnaden för vederbörande anläggning, dock högst 300,000 kronor för bränntorv- och 100,000 kronor för torvströanläggning — som ock att förlänga den amorteringsfria tiden, blott därvid den av riksdagen fastställda maximitiden för låns innehavande — tretton, respektive sexton år — icke överskrides. Men för ökning utöver oförmälda gränser av torvlåns kapitalbelopp eller tiden för innehavande av dylikt lån torde, med hänsyn till de av riksdagen i avseende å lånevillkoren tidigare fattade besluten, riksdagens medgivande vara oundgängligt.

Förut har jag framhållit, hurusom de särskilda torvföretagen i avseende å sin ekonomiska belägenhet äro inbördes synnerligen olika ställda. Åtskilliga företag torde ej hava något ofrånkomligt behov av lättnader i lånevillkoren. Och för de övriga synes nämnda behov till såväl art som styrka vara i hög grad växlande. Särskilt förtjänar i detta sammanhang

uppmärksammas, att i synnerhet den ena stora huvudgruppen av torv-anläggningar, nämligen torvströfabrikerna, omfattar ett stort antal företag, vilka äro organiserade som lokala andelsföreningar med delägarna som huvudsakliga avnämare och således ej tyngda av konjunkturväxlingarna på samma sätt som de företag, vilka äro att anse såsom industridrivande i egentlig mening. Behovet av nödiga lättnader för torvindustrien torde därför lämpligen böra tillgodoses ej genom några allmänna lindringar i avseende å torvlånevillkorens fullgörande utan genom de eftergifter, som i varje särskilt fall efter noggrann prövning må anses vara av omständigheterna oundgängligen påkallade. I överensstämmelse härmed torde icke böra av riksdagen äskas ändring av de av riksdagen fastställda villkoren för lån från torvlånefonden utan endast bemyndigande för Kungl. Maj:t att beträffande nu utelöpande lån i förekommande fall inom de av mig ovan angivna gränserna medgiva lättnad i dessa villkor».

*Utskottets
utlåtande.*

Utskottet får tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande förslag, vilket innebär, att i särskilda fall, där av omständigheterna så oundgängligen påkallas, vissa eftergifter skulle kunna medgivas i fråga om torvlån, som under krisåren beviljats. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att i särskilda fall, där omständigheterna prövas böra därtill föranleda, medgiva ej mindre höjning, genom upplupen räntas läggande till kapitalet, av redan beviljat lån ur fonden för torvindustriens befrämjande utöver det högsta belopp, vartill lånet enligt de av riksdagen tidigare fastställda villkoren för dylika lån må uppgå, än även att tiden för dylikt låns innehavande må utsträckas till högst tjugufyra år, dock ej utöver tiden för vederbörande torvmosses avverkning.

Stockholm den 8 maj 1925.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 85.